

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΓΕΩΡΓΕΛΗΣ
ΜΠΕΤΥ ΡΑΜΦΟΥ
ΝΑΥΣΙΚΑ ΤΣΑΟΥΣΗ

Λελεύω σε πουλίμ, μην
ανασπαλείς την
Τραπεζούντα!
Μη δερνοκοπισκάσαι,
καλομάνα, φούρξωμαι για
ατά που επουσμάνεψα
ακεκά
«Να σε χαρώ, πουλί μου,
μην ξεχνάς την
Τραπεζούντα! Μην κλαις
και χτυπιέσαι, μάνα μου,
οργίζομαι γι' αυτά που
έχασα εκεί».

Ο ΔΙΩΓΜΟΣ ΤΟΥ 1914

Ποια υπήρξε η πολιτική της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας στις αρχές του 20ου αιώνα σε σχέση με τις μειονότητες που διαβιούσαν στο έδαφός της και με ποιες μεθόδους προσπάθησε να την υλοποιήσει;

ΠΑΡΑΘΕΜΑ 1

Τοποθέτηση του κορυφαίου στελέχους των Νεότουρκων, δρ Ναζίμ μπέη, σε μυστική σύσκεψη:

«Θέλω να ζήσει ο Τούρκος. Και θέλω να ζήσει μόνο σε αυτά τα εδάφη και να είναι ανεξάρτητος. Εκτός των Τούρκων όλα τα άλλα στοιχεία να εξοντωθούν, άσχετα σε ποια θρησκεία ή πίστη ανήκουν. Αυτή η χώρα πρέπει να καθαρίσει από τα ξένα στοιχεία. Οι Τούρκοι πρέπει να κάνουν την εκκαθάριση».

ΒΛΑΣΗΣ ΑΓΤΖΙΔΗΣ, «ΕΛΛΗΝΕΣ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ», Ελληνικές Εκδόσεις Α.Ε - ΕΘΝΟΣ, σελ. 118.

ΠΑΡΑΘΕΜΑ 2

Απόσπασμα από τη Μαύρη Βίβλο του Οικουμενικού Πατριαρχείου:

«Σιγά και κατ' ολίγον ήρξατο η κατά τρόπον άγριον και αυστηρόν η εφαρμογή του νεοτουρκικού προγράμματος. Εν πρώτοις εφηρμόσθη απόλυτος εμπορικός αποκλεισμός, απαγορευθείσης αυστηρώς πάσης επικοινωνίας μεταξύ των χωρίων [...] Τον αποκλεισμόν διεδέχθησαν η πολιορκία των χωρίων εκ μέρους τουρκαλβανικών συμμοριών [...] Το πρόγραμμα τούτο [...] εσκοπεί τον εξαναγκασμόν των ομογενών πρώτον της επαρχίας ταύτης, έπειτα δε και των παρακειμένων επαρχιών εις εκπατρισμόν.

Η πρώτη ομάς (συλληφθέντων) ωδηγήθη υπό χωροφυλάκων εις Σαράντα Εκκλησίας και εκείθεν εις Αδριανούπολιν, η δευτέρα όμως, η εκ 18 ομογενών αποτελούμενη, ωδηγήθη υπό των φεδαϊδων εις μονόωρον από Σαμακόβου απόστασιν [...] και επεστάτησεν επί της συγχεράς δολοφονίας 18 οικογενειάρχων ομογενών, τους οποίους κατακρεούργησαν διά πληγμάτων μαχαιρών».

Ο.π, σελ 157

ΠΑΡΑΘΕΜΑ 3

Απόσπασμα από άρθρο του Ανρί Μπαρμής στην εφημερίδα Journal (9 Ιουνίου 1916):

«Σε όλες τις πόλεις της Μικράς Ασίας ιδρύθηκαν μετά τους διωγμούς του 1914 και 1915, απέραντα σκλαβοπάζαρα. Παντρεμένες γυναίκες, νεαρά κορίτσια με τη συστολή της παρθενικότητάς τους και τα μικρά παιδιά ακόμα περιμέναν καρτερικά τις ορδές των Κούρδων ή τους τσέτες, που μετά από κάθε επιδρομή περνούσαν από τα σκλαβοπάζαρα να αρπάξουν τα λάφυρά τους».

Ο.π, σελ. 157-8

(Από το σχολικό βιβλίο να αξιοποιηθούν οι σελ. 138-139: «1. Ο διωγμός του 1914 (ο πρώτος διωγμός)»)

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Η ελληνική παρουσία στη Μικρά Ασία υπήρξε μακράιωνη. Οι πυκνοί κατά την αρχαιότητα και τους βυζαντινούς χρόνους ελληνικοί πληθυσμοί αραιώσαν αισθητά μετά το 12ο αιώνα, κυρίως λόγω των μαζικών εξισλαμισμών. Όμως, κατά το 18ο και 19ο αιώνα ενισχύθηκαν και πάλι με μεταναστεύσεις από τον κυρίως ελλαδικό χώρο. Την περίοδο αυτή, εκτός από την αύξηση του ελληνικού πληθυσμού, σημειώθηκε οικονομική άνοδος των Ελλήνων, πνευματική άνθηση και αξιόλογη κοινοτική και εκπαιδευτική οργάνωση. Σε περιοχές με πυκνό ελληνικό πληθυσμό ιδρύθηκαν κοινότητες, σύλλογοι, σχολεία και ευαγή ιδρύματα με μεγάλη ακτινοβολία.

Η εθνική αφύπνιση των Τούρκων, που είχε ξεκινήσει από τα τέλη του 19ου αιώνα, ενισχύθηκε μετά την εδαφική συρρίκνωση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Ο τουρκικός εθνικισμός συνέβαλε στην εχθρική αντιμετώπιση των μειονοτήτων που ζούσαν στην Οθωμανική Αυτοκρατορία. Στελέχη των Νεότουρκων, όπως ο Ναζίμ μπέης, διατρανώνουν τη θέση τους για εξόντωση των ξένων στοιχείων που κατοικούν στα πλαίσια της Αυτοκρατορίας, «άσχετα σε ποια θρησκεία ή πίστη ανήκουν». Φορείς της πολιτικής αυτής πρακτικής κατ' αυτόν δεν πρέπει να είναι αποκλειστικά και μόνο τα επίσημα ή μη όργανα της κρατικής ασφάλειας ή του στρατού. Πρόκειται για ένα κάλεσμα για άμεση εκκαθάριση της χώρας από τα «άλλα στοιχεία» με καθολική ισχύ και προϋποθέτει τη μαζική συμμετοχή του εθνικού στοιχείου («Οι Τούρκοι πρέπει να κάνουν την εκκαθάριση»). Ως αίτιο για τη στάση αυτή ο Ναζίμ μπέης προβάλλει την θέλησή του για τη βελτίωση των κοινωνικών και οικονομικών δεδομένων του Τουρκικού λαού («Θέλω να ζήσει ο Τούρκος»). Στο στόχαστρο της πολιτικής αυτής βρέθηκαν κυρίως οι Έλληνες και οι Αρμένιοι, καθώς είχαν συγκεντρώσει στα χέρια τους το μεγαλύτερο μέρος του εμπορίου και της βιομηχανίας της χώρας. Η εκκρεμότητα επίσης στο ζήτημα της κατακύρωσης των νησιών του ανατολικού Αιγαίου στην Ελλάδα επιδείνωσε τις σχέσεις Ελλάδας - Τουρκίας. Τους πρώτους μήνες του 1914 έγιναν αθρόες μεταναστεύσεις Μουσουλμάνων της Σερβίας, της Βουλγαρίας και της Ελλάδας προς τη Μικρά Ασία, οι οποίες υποκινήθηκαν σε γενικές γραμμές από την τουρκική

ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΓΡΑΦΕΙΑ FRANCHISE

ΠΕΙΡΑΙΑΣ

Σωτήρος & Αθικιθιάδου 132
Τηλ.: 210 4112507
e-mail: info@poukamisas.gr

ΑΙΓΑΛΕΩ: Θηβών 425 & Αδριανουπόλεως 10, Τηλ.: 210 5319805, **ΑΜΦΙΑΛΗ:** Κεφαλληνίας 8, Τηλ.: 210 4004200, **ΓΑΛΑΤΣΙ:** Εθ. Βενιζέλου 16, Τηλ.: 210 2224000, **ΓΛΥΦΑΔΑ:** Γούναρη 44 & Πόντου 87, Τηλ.: 210 9647806, **ΔΡΑΠΕΤΣΩΝΑ:** Εθ. Βενιζέλου 72, Τηλ.: 210 4622920, **ΚΑΛΛΙΘΕΑ:** Εθ. Βενιζέλου 188, Τηλ.: 210 9588891, **ΚΟΡΥΔΑΛΛΟΣ:** Δημητρακοπούλου & Σπεσιών 38, Τηλ.: 210 4978027, **ΛΑΡΙΣΑ:** Ρούσβετ & Καποδιστρίου 1, Τηλ.: 2410 612660, **ΜΟΣΧΑΤΟ:** Χρυσοστόμου Σμύρνης 124, Τηλ.: 210 9401137, **ΝΕΑ ΣΜΥΡΝΗ:** Εθ. Βενιζέλου 233 & Μάρκου Μπότσαρη 30, Τηλ.: 210 9883771, **ΝΙΚΑΙΑ:** Απολλείας 214 & Διαμαντίδη 71, Τηλ.: 210 4975777, **ΠΕΙΡΑΙΑΣ:** Σωτήρος & Αθικιθιάδου 132, Τηλ.: 210 4112506, **ΠΕΡΑΜΑ:** Λ. Ειρήνης 177, Τηλ.: 210 4416454

κυβέρνηση. Αυτό έδωσε το πρόσχημα στην τουρκική κυβέρνηση, σε συνδυασμό με την επικείμενη είσοδος της Τουρκίας στον Α' Παγκόσμιο πόλεμο να εκδιώξει τους Έλληνες. Πρώτα θύματα υπήρξαν οι Έλληνες της Ανατολικής Θράκης, οι οποίοι εκδιώχθηκαν από τις εστίες τους στις αρχές του 1914. Το Μάιο οι διωγμοί επεκτάθηκαν και στη Δυτική Μικρά Ασία, με το πρόσχημα της εκκένωσης της περιοχής απέναντι από τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου, για στρατιωτικούς λόγους. Όλη η επιχείρηση έγινε με την καθοδήγηση των Γερμανών, συμμάχων των Τούρκων. Η εκκένωση μεθοδεύτηκε πρώτα με ανθελληνική εκστρατεία του τουρκικού τύπου και καταπίεση των Ελλήνων, για να εξαναγκαστούν σε εκούσια «μετανάστευση». Οι Νεότουρκοι εφάρμοσαν συγκεκριμένο και καλά οργανωμένο πρόγραμμα εξόντωσης του ελληνικού στοιχείου. Σε πρώτο στάδιο, εφάρμοσαν «εμπορικών αποκλεισμών», αφού απαγορευόταν στα χωριά να επικοινωνούν με οποιονδήποτε τρόπο μεταξύ τους. Το επόμενο στάδιο ήταν η πολιορκία των περιοχών, κυρίως της Ανατολικής Θράκης, από τουρκαλβανικές συμμορίες με απώτερο στόχο «τον εξαναγκασμό των ομογενών πρώτον της επαρχίας ταύτης, έπειτα δε και των παρακειμένων επαρχιών» σε εθελούσιο εκπατρισμό. Σε πολλές περιπτώσεις διαπράχθηκαν λεηλασίες και δολοφονίες εις βάρος των Ελλήνων.

Οι καταπίεσεις που υπέστησαν οι Έλληνες πήραν τις εξής μορφές:

- Θεσπίστηκαν έκτακτες επιβαρύνσεις και επιτάξεις ειδών για τις ανάγκες του πολέμου.
- Τέθηκαν εμπόδια στις εμπορικές δραστηριότητές τους.
- Πληθυσμοί χωριών ή και ευρύτερων περιοχών μετατοπίστηκαν από τις ακτές προς το εσωτερικό της Μικράς Ασίας. Σύμφωνα μάλιστα με το δεύτερο παράθεμα οι συλληφθέντες Έλληνες ομογενείς στην καλύτερη των περιπτώσεων μετατοπίζονταν, ενώ στη χειρότερη δολοφονούνταν με φρικτό τρόπο από άτακτες Τουρκικές ένοπλες ομάδες («συγγεράς δολοφονίας 18 οικογενειάρχων ομογενών, τους οποίους κατακρεούργησαν διά πληγμάτων μαχαιρών»). Στο άρθρο επίσης του Ανρί Μπαρμής στην εφημερίδα Journal αναφέρεται ότι στη Μικρά Ασία δημιουργήθηκαν «απέραντα σκλαβοπάζαρα» στα οποία συγκεντρώνονταν γυναίκες, κορίτσια ακόμη και μικρά παιδιά, τα οποία αποτελούσαν τα «λάφυρα» των τσετών και των Κούρδων μετά από κάθε επιδρομή τους.
- Οι άνδρες άνω των 45 ετών επάνδρωναν τα τάγματα εργασίας. Εκεί πολλοί πέθαναν από κακουχίες πείνα και αρρώστιες. Όσοι είχαν ηλικία 20-45 ετών μπορούσαν αρχικά να εξαγοράσουν τη στρατιωτική τους θητεία όσοι δεν πλήρωσαν χαρακτηρίστηκαν λιποτάκτες. Μετά την κατάργηση της δυνατότητας εξαγοράς της θητείας σημειώθηκαν χιλιάδες λιποταξίες και όσοι συνελήφθησαν, εκτελέστηκαν.

Οι ενέργειες των Τούρκων προκάλεσαν μεγάλο κύμα φυγής προς την Ελλάδα. Στα σπίτια που εγκατέλειψαν οι Έλληνες, οι τουρκικές αρχές εγκατέστησαν Μουσουλμάνους μετανάστες από τη Σερβία, τη Βουλγαρία, την Αλβανία και την Ελλάδα.

ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΕΙΣ:

Κίνημα Νεοτούρκων

Παράνομο πολιτικό κίνημα με φιλελεύθερα και μεταρρυθμιστικά αιτήματα που στρεφόταν ενάντια στο αυταρχικό καθεστώς του Αμπντούλ Χαμίτ Β' (1876-1909). Το κίνημα είχε μεγάλη διάδοση από τη δεκαετία του '90 στους διανοούμενους, στους σπουδαστές των στρατιωτικών σχολών και στους νέους αξιωματικούς. Οι Νεότουρκοι αντιμετώπισαν την καταδίωξη του χαμιδικού καθεστώτος και πολλοί από αυτούς κατέφυγαν στη Δυτική Ευρώπη. Το 1902 το κίνημα διασπάστηκε σε μια μερίδα που πρέσβευε αιτήματα διοικητικής αποκέντρωσης και καλών σχέσεων με τη Δύση, και στην "Επιτροπή για την Ένωση και την Πρόοδο", που τασσόταν υπέρ του συγκεντρωτισμού, απέρριπτε τις επεμβάσεις των Δυνάμεων στα εσωτερικά του κράτους και εμπνεόταν όλο και περισσότερο από εθνικιστικά ιδεώδη. Το 1908 οι αξιωματικοί του Σώματος Στρατού της Θεσσαλονίκης τάχτηκαν υπό την "Επιτροπή για την Ένωση και την Πρόοδο" και απαίτησαν από το σουλτάνο να επαναφέρει σε ισχύ το Σύνταγμα του 1876. Η εξέγερση γενικεύτηκε και ο σουλτάνος αναγκάστηκε να υποκύψει. Από το 1908 και μέχρι το 1918 η "Επιτροπή για την Ένωση και την Πρόοδο" ήταν η σημαντικότερη πολιτική δύναμη στην Αυτοκρατορία

Φεδαήδες - Τσέτες

Άτακτοι Τούρκοι.

ΑΜΠΝΤΟΥΛ ΧΑΜΙΤ ΙΙ
(1842-1918)

Ο τελευταίος πραγματικός Σουλτάνος της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Συνέδεσε το όνομα του αρχικά με την εγκαθίδρυση πολιτεύματος φιλελεύθερων δομών για πρώτη φορά στην Τουρκία και στη συνέχεια με απολυταρχική εξουσία που «διανθίστηκε» από καταπίεση, διωγμούς, μαρτύρια, σφαγές, εξορίες, δολοφονίες. Στο θρόνο ανέβηκε το 1876, θέσπισε αμέσως Σύνταγμα, σύστημα κοινοβουλευτικό με Βουλή, Γερουσία και πρώτο πρωθυπουργό τον Μιντάτ πασά, που προήλθε από εκλογές. Ένα χρόνο μόνο κράτησε το θαύμα. Από το 1877 ταυτόχρονα με τον ατυχή για την Τουρκία Ρωσοτουρκικό Πόλεμο ο Χαμίτ ΙΙ άλλαξε πρόσωπο. Από τα πρώτα θύματα των διώξεων και θανατώσεων ήταν η αδελφή του πριγκίπισσα Τζεμιλέ και ο σύζυγός της Νταμάτ Μαχμούτ Τζελαλεντίν. Μέχρι το 1908 η Οθωμανική Αυτοκρατορία βίωνε τον απολυταρχισμό της Υψηλής Πύλης και του Γιλδίζ. Οι εθνικές εξεγέρσεις ήταν ένα βαρύ τίμημα για τον Σουλτάνο. Σέρβοι, Βόσνιοι, Βούλγαροι, Ρουμάνοι «βγήκαν στο κλαρί» και ο Χαμίτ ΙΙ αναγκάστηκε να δεχτεί την ανεξαρτησία της Ρουμανίας και της Βουλγαρίας, την αυτονομία της Κρήτης, την αγγλική κατοχή στην Κύπρο και την παρουσία των Ρώσων στο Βατούμ και το Καρς. Επέδειξε ωστόσο διπλωματική ικανότητα, αφού η καταρρέουσα αυτοκρατορία διατηρήθηκε έστω στα όρια της σημερινής Τουρκίας. Η εξέγερση των Νεοτούρκων που σαν παράνομο κίνημα συνυπήρχε με την εξουσία του, αποκαθίλωσε το 1908 τον Χαμίτ και η «τριανδρία» των αξιωματικών Εμβέρ, Τααλάτ, Τζεμάλ με ορμητικότητα το Μοναστήρι και τη Θεσσαλονίκη κατέλαβε την εξουσία. Ο Χαμίτ ΙΙ στρατολογώντας Αλβανούς και Κούρδους επανέκαμψε στην Κωνσταντινούπολη, αλλά η αντίστασή του και τον οδήγησε στη φυλακή, όπου το 1918 ο κατά τον Γλάστωνα «Μεγάλος Δολοφόνος» απεβίωσε.

φροντιστήρια
ΠΟΥΚΑΜΙΣΑΣ